

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

Bilgi Notları

Kasım 2023

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Kasım ayında Kabul Edilebilirliğe ilişkin olanlar haricinde 132 karar verdi. Mahkeme, bu kararların 24'ünü yüksek önem ve orta öneme sahip karar olarak tasnif etti. Evrensel Haklar İçin Hukukçular Derneği olarak bu 24 karar hakkında Türkçe bilgi notları hazırladık. AİHM kararlarından haberdar olmanın kime, ne faydası olduğunu, bu işi niçin yaptığımızı internet sitemizde yayınlayacağımız bir metinde açıkladık.

Communaute Genevoise d'Action Syndicale (CGAS) /İsviçre

Başvuru No: 21881/20

Karar Tarihi: 27/11/2023 (Büyük Daire)

Barışçıl Toplanma Özgürlüğü - Kabul Edilmezlik

Başvurucu, Cenevre kantonundaki sendikaların şemsiye örgütü niteliğinde ve amacını özellikle sendikal ve demokratik hakları savunmak olarak tanımlayan bir dernektir. Başvurucu dernek, İsviçre Hükümeti tarafından 17 Mart - 30 Mayıs 2020 tarihleri arasında geçerli olan Koronavirüsle Mücadele Tedbirleri Hakkında 2 sayılı Kararname ("2 No'lu COVID-19 Kararnamesi") nedeniyle kamuya açık toplantılar düzenleme ve bu tür toplantılara katılma hakkından yoksun bırakıldığı iddiasıyla AİHM'e başvurmuştur. AİHM'nin ilgili dairesi İsviçre hükümetinin söz konusu kararnamesinin barışçıl toplanma özgürlüğü hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir. AİHM Dairesinin ihlal kararı hükümet tarafından Büyük Daire'ye taşınmıştır. Dernek bu aşamada önceki şikayetlerine ek olarak kararnamenin sendikal özgürlüğü de ihlal ettiğine dair yeni bir iddiaya dayanmıştır. Büyük Daire derneğin ilk şikayetinde sendikal özgürlüğün ihlaline ilişkin unsurlar bulunmadığından kararnamenin yürürlüğünün sona ermesinden itibaren (o zaman geçerli olan kurala göre) altı ayın geçmesinden sonra bu yeni unsurların öne sürülmesinin bireysel başvurularda aranan süre bakımından kabul edilmez olduğuna karar vermiştir. Büyük Daire, ayrıca pandemi gibi eşi benzeri görülmemiş ve son derece hassas bağlamda, birbiriyle yarışan özel ve kamusal menfaatler veya Sözleşme tarafından korunan farklı haklar arasında yerel ihtiyaçlar ve koşullar ile kamu sağlığı da göz önünde bulundurularak denge kurma fırsatının öncelikle ulusal makamlara verilmesini önemli bulduğunu vurgulamış ve İsviçre federal hukukunda ilgili kararnamedeki derneğin ileri sürdüğü olumsuzlukları giderebilecek yargısal aşamaların da tüketilmemiş olduğu gerekçesiyle kabul edilmezlik kararı vermiştir.

Georgian Muslim Relations ve diğerleri /Gürcistan

Başvuru No: 24225/19

Karar Tarihi: 30/11/2023

**Ayrımcılık Yasağı ile bağlantılı olarak Özel ve Aile Hakkına Saygı Hakkı
ile Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü - İhlal**

Mülkiyet Hakkı - İhlal

İlk başvuru olan Gürcistan Müslüman Camiası, temel amacı dini eğitimin desteklenmesi ve sosyal olarak hassas çocuklara ücretsiz eğitim sağlanması olan kâr amacı gütmeyen bir dernektir. Diğer başvuru sahipleri Müslüman azınlığa mensup yedi Gürcistan vatandaşıdır. Ağustos 2014'te Kobuleti şehrinde yatılı okul olarak kullanılmak üzere bir bina kiralayan başvuru sahiplerinin girişimleri, yerel halk tarafından polis ve diğer yerel makamların da desteğiyle defalarca engellenmiştir. Başvuranlar ayrıca sözlü taciz, okul binasının girişine barikat kurulması ve okulun önünde bir domuzun kesilerek kafasının okulun duvarına çivilenmesi gibi çeşitli eylemlere maruz kalmışlardır. Başvuranların bu olaylarla ilgili iddialarına ilişkin ceza soruşturması halen devam etmektedir. Başvuru sahipleri devletin kendilerini yasadışı çete eylemlerinden, nefret söyleminden korumak için yeterli önlemleri almamış olması ve diğer ayrımcı eylemler bağlamında Müslümanlara ait bir yatılı okulun açılmasının engellenmesinden, başvuru derneği ise okul binasının bilinçli olarak şehir kanalizasyon sistemine bağlanmamasından yakınmıştır. Mahkeme, başvuru sahiplerinin çete eylemlerinden, nefret söyleminden ve diğer ayrımcı eylemlerden korunması söz konusu olduğunda, başvuru sahiplerinin özel yaşamlarına, onurlarına ve dini inançlarına yönelik sürekli müdahaleye karşı yetkililer tarafından yeterli bir yanıt verilmediğini, yetkililerin söz konusu pasif tutumunun başvuranların maruz kaldığı ayrımcı muamelenin şiddetlenmesine katkıda bulunduğunu tespit etmiştir. Mahkeme özel ve aile hakkına saygı hakkı (Md.8) ile düşünce, vicdan ve din özgürlüğü (Md.9) ile bağlantılı olarak sözleşmenin 14. maddesi ile korunan ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine, dernek binasının kanalizasyon sistemine bağlanmamasına yönelik iddialar bakımından ise mülkiyetinden barışçıl yararlanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Džibuti ve diğerleri /Letonya

Başvuru No: 225/20, 11642/20, 21815/20

Karar Tarihi: 16/11/2023

Ayrımcılık Yasağı ile bağlantılı olarak Eğitim Hakkı – İhlal Yok

Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı - Kabul Edilmezlik

**Evrensel Haklar
İçin Hukukçular
Derneği**

Başvurucular Letonya'da yaşayan, evlerinde Rusça konuşan, biri hariç tümü bu Letonya'da doğmuş, etnik olarak Rus özel okul öğrencisi çocuklar ya da çocukların ebeveynleridir. Letonya'da ulusal yasalara göre devletin tek resmi dili Letonca olmakla birlikte bağımsızlık kazanıldıktan sonra bile Sovyet döneminde olduğu gibi okullarda Rusça eğitim de verilmekteydi. Mart 2018'de yapılan yasal değişiklikle özel okullar da dahil olmak üzere müfredatta Letonca'nın ağırlığı artırılmıştır. Devlet tarafından Letonca'nın bu şekilde yaygınlaşmasının nedenleri arasında, bu dilin toplumdaki konumunu güçlendirilmesi, toplumla bütünleşme fırsatlarını genişletilmesi ve uzun yıllar süren Sovyet egemenliğinin ardından eğitime eşit erişim hakkının güçlendirilmesi olduğu savunulmuştur. Başvurucular söz konusu yasal değişiklik nedeniyle ayrımcılık yasağı ile bağlantılı olarak eğitim haklarının ve ayrıca özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür. AİHM, anadilde eğitim hususunda Avrupa Konseyi üyesi ülkeler arasında bir konsensustan söz edilemeyeceğini, bu konuda devletlerin geniş bir takdir marjı olduğunu, yapılan yasal değişikliğin meşru amaç ile tutarlı ve orantılı olduğuna karar vererek ayrımcılık yasağı ile bağlantılı olarak eğitim hakkını ihlal etmediğine karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca özel ve aile hayatına saygı hakkına ilişkin başvuruların ulusal mahkemelerde öne sürülmemiş olması veya iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilmez olduğuna karar vermiştir.

Figurka /Ukrayna

Başvuru No: 28232/22

Karar Tarihi: 16/11/2023

Adil Yargılanma Hakkı – İhlal Yok

Ternopil şehrinde yaşayan bir Ukrayna vatandaşı olan başvurunun alkollü araç kullanmasına ilişkin temyiz duruşmasında başvuru ile avukatı hazır bulunmuş ancak savcı hazır bulunmamıştır. Mahkeme, ilk derece mahkemesinin cezalandırmaya yönelik kararını onarken diğer hususların yanı sıra fezlekeye, yazılı tanık ifadelerine ve polis memurlarının vücut kameralarından elde edilen video kayıtlarına atıfta bulunmuştur. Başvuru, duruşmada savcının hazır bulunmaması dolayısıyla temyiz mahkemesinin tarafsız olmadığını iddia etmiştir. AİHM, başvurunun kendisini bir avukatla temsil ettirmiş olması ve söz konusu suçun sabit görülmesi halinde bile başvurunun hürriyetini kısıtlamayacak, hafif bir ceza tehdidini konu aldığını belirtmiş, Adil yargılanma hakkının cezai hükümlerinin ilgili suç bakımından tüm ağırlığıyla uygulama alanı bulmadığını belirtmiştir. Mahkeme, yargılama kapsamında yapılan duruşmada iddia makamının bulunmamasının yargılamanın objektif tarafsızlığına veya yargılamanın adilliğine dair şüphe doğuracak bir husus olarak değerlendirilemeyeceğini gözeterek adil yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

**Evrensel Haklar
İçin Hukukçular
Derneği**

Krachunova / Bulgaristan

Başvuru No: 18269/18

Karar Tarihi: 28/11/2023

Kölelik ve Zorla Çalıştırma Yasağı – İhlal

Başvurucu Nisan 2012’de ailesiyle yaşadığı evi terk etmiş, seks işçilerinin ulaşımını sağlayarak kadın satıcılarına yardım ettiği bilinen X ile yaşamaya başlamış, Mayıs 2012’de seks işçiliği yapmaya başlamıştır. Temmuz 2012’de başvurucu bu işi bırakmak istemiş fakat iddiasına göre X tarafından zorlandığından bırakamamıştır. Başvurucu aynı yılın Ağustos ayında köyüne dönmüşse de X onu bularak kendi evine geri götürmüş, kimliğini almış, ihtiyaçlarını gidererek ve cep harçlığı sayılabilecek miktarlarda ödeme yaparak onu seks işçisi olarak çalıştırmaya devam etmiştir. Şubat 2013’te başvurucu şikayette bulunmuş, kimliğini elinde bulundurduğu anlaşılan X’e karşı soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu, X’e karşı maddi ve manevi tazminat davası açmış, davanın fuhuştan elde edilen gelire yönelik olan maddi tazminat kısmı “yasadışı ve gayriahlaki eylemlere” dayandığı için usulden reddedilmiştir. Bununla birlikte açılan ceza davasında X insan kaçakçılığı ve başvurucuyu fuhuşa zorlamaktan mahkûm edilmiştir. Başvuran insan ticareti mağduru olarak fuhuşa zorlanması sonrası suçun faline yönelik açtığı tazminat davasının reddedilmesi dolayısıyla zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğinden yakınmıştır. AİHM, Sözleşmenin 4. maddesinin devletlere pozitif yükümlülükler getirdiği, insan ticaretini yasaklayan ve cezalandıran yasal ve idari bir çerçeve oluşturarak bazı durumlarda mağdurları korumak için operasyonel önlemler alınması ve insan kaçakçılığı eylemlerinin araştırılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu çerçevede Mahkeme, pozitif yükümlülüklerin, tazminata hükmedilmesi de dahil olmak üzere yasaların belirli konuları düzenleme biçimine kadar uzanabileceğine, insan ticareti mağdurların maddi tazminat taleplerinin yalnız gelire konu eylemin hukuken yasak kabul edilmesi bakımından reddedilmesinin pozitif ödevi ortadan kaldırmadığına, başvurucu bakımından kölelik ve zorla çalıştırma yasağını düzenleyen Sözleşmenin 4. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Tadic / Hırvatistan

Başvuru No: 25551/18

Karar Tarihi: 28/11/2023

Adil Yargılanma Hakkı – İhlal Yok

2009 yılında, tanınmış bir politikacı olan B.G., sivil halka karşı işlediği savaş suçundan dolayı mahkum edilmiş, bu karara karşı Yüksek Mahkeme’ye temyiz başvurusunda bulunulmuştur. Dosya Yüksek Mahkeme’ye tevdi edildikten sonra Güvenlik İstihbarat Teşkilatı, başvurucu Tadic’in Yüksek Mahkeme yargıçlarını mahkumiyet kararlarını değiştirmeleri amacıyla etkilemeye çalıştığına dair bir

ihbar almış ve soruşturma başlatmıştır. Bu kapsamda Temmuz 2010'da Kaçakçılığı Önleme Yolsuzluk ve Organize Suçlar Bürosu başvuru ve diğer bazı kişilerin telefonlarının dinlenmesi ve gizlice izlenmesi için mahkeme izni almıştır. Soruşturma sırasında, Yüksek Mahkeme Başkanı B.H., başvuru kendisine ulaşarak B.G. aleyhindeki davayı belirli bir Yüksek Mahkeme yargıcına devretmesini istediğini belirtmiştir. Soruşturma sonucunda başvuru ve suç ortağı olduğu iddia edilen dört kişi hakkında iddianame hazırlanmıştır. Yargılama sonucunda başvuru suçlu bulunmuş ve iki yıl hapis cezasına çarptırılmış, temyiz başvuruları reddedilmiştir. Başvuru, özellikle Yüksek Mahkeme Başkanı B.H.'nin yargılama esnasında verdiği tanık ifadesine dayanılarak mahkum edildiğinden yakılarak, mahkemelerin tarafsızlığı ilkesi ile masumiyet karinesinin ihlal edilmiş olduğu gerekçesiyle AİHM'e başvurmuştur. Mahkeme, başvuru mahkumiyetine ilişkin tek delilin B.H.'nin tanıklığının olmadığı, usule uygun tespit edilen ve tanık beyanlarıyla doğrulanan telefon görüşmelerinin başvuru tarafından reddedilmediği, B.H.'nin davaya bakacak üyeyi seçtiğine dair bir delilin bulunmadığı ve diğer üyelerin kariyerlerine ilişkin oldukça kısıtlı bir etkisinin olduğunu da gözetilerek bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir. AİHM, başvuru usule uygun elde edilen telefon kayıtlarının içeriğini reddetmemiş olması, bu delillerle halihazırda ilk derece mahkemesinde mahkum edilmiş olması, Yüksek Mahkeme yargıçlarının basında yer alan haberler gibi dış etkenlerden etkilenmeyecek derecede tecrübeli profesyonellerden oluşması gibi gerekçelerle başvuru masumiyet karinesinin ihlaline yönelik iddialarını da reddetmiştir.

W.A. ve diğerleri / İtalya

Başvuru No: 18787/17

Karar Tarihi: 16/11/2023

İşkence ve Kötü Muamele Yasağı – İhlal Yok

Başvurular biri Mısır'da, biri Nijer'de, diğer üçü Sudan'da yaşayan Sudan vatandaşlarıdır. 2016'da denizden kurtarılmak suretiyle İtalya sınırlarına girmişler, Ventimiglia'daki Kızıl Haç Merkezine yerleştirilmişlerdir. Başvurular buradan polis nezaretinde ve nereye gittikleri hakkında kendilerine bilgi verilmeksizin otobüsle Taranto'daki toplama merkezine transfer edildiklerini, burada ülkeye giriş taleplerinin reddedildiğini ve aynı koşullarda Ventimiglia'ya gönderildiklerini, 24 Ağustos 2016'da bir uçakla Sudan - Hartum'a iade edildiklerini, İtalya'da kaldıkları süre boyunca uluslararası koruma hakkında bilgilendirilmediklerini iddia etmişlerdir. Başvuru, başvuruların iade edilmeleri halinde Sudan'da karşılaşacakları tehlikeler bağlamında işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmesi ile ilgilidir. İtalyan hükümeti elindeki belgelere dayanarak başvuruların İtalya'ya hiç girmediğini iddia etmiştir. AİHM, davanın temel konusunda maddi vakaya ilişkin çelişki nedeniyle soruşturma tedbiri uygulanmasına karar vererek, Belçika polisine bağlı bir uzman aracılığıyla

fotoğraf ve video görüntülerini inceletmiş, beş başvurucudan sadece birisinin (W.A.'nın) görüntülerini eşleştirebilmiştir. Geri kalan dört başvurucunun ihlal iddiaları başvuruların temellendirilemediği gerekçesiyle kabul edilmez bulunmuştur. AİHM, Nijer'de mülteci statüsüne sahip başvuran W.A.'nın ise İtalya'da kaldığı süre boyunca avukat yardımından faydalanmış olmasına rağmen uluslararası koruma talebinde bulunmamış olması, İtalya'da başka ülkeye geçiş için geçici olarak geldiğini beyan etmiş olması ve ancak AİHM'e başvuru aşamasında Sudan hükümetinin baskı ve şiddet uyguladığı bir kabileye mensup olduğu bilgisini sunduğu gerekçesiyle İtalyan devletinin kendisini ülkesine iadesinin işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir.

Mariya Alekhina ve diğerleri / Rusya

Başvuru No: 10299/15

Karar Tarihi: 28/11/2023

Toplantı ve Dernek Kurma Özgürlüğü – İhlal

Başvurucular Pussy Riot punk rock grubunun üç üyesi ile emekli bir Federal Cezaevi Hizmetleri memurudur. Başvurucular üç defa "Hukuk Alanı" adlı bir sivil toplum örgütünü kurmak üzere idareye başvurmuşlarsa da başvuruları her defasında "sunulan belgelerin kâr amacı gütmeyen dernekler için öngörülen koşulları karşılamadığı" gerekçesiyle reddedilmiştir. Ocak ve Nisan 2014'teki ilk iki başvuru, formdaki ad hanesinde boşluk bırakılması gereken bir yerde bırakılmamış olması gibi şekli nedenlerle, Mayıs 2014'te yapılan üçüncü başvuru ise derneğin adının mevzuata uygun olmadığı ve tüzükte derneğin faaliyet alanının tam olarak, tüketici bir şekilde yazılmamış olması gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucuların ulusal mahkemelerdeki bahsi geçen idari işlemlerin iptali talepli davaları reddedilmiştir. AİHM, Devlet'in derneğin adı ve faaliyet alanıyla ilgili ret nedenlerinin temellendirilmediğini, ilgili yasada kâr amacı gütmeyen örgütlerin nasıl adlandırılacağına dair bir rehberin bulunmadığı, aynı yasada dernek faaliyetlerinin tümünün tüketici bir biçimde yazılmasının öngörülmediği ve benzer adlı derneklerin başvurularının kabul edildiğini de gözeterek devletin keyfi davrandığını tespit etmiştir. Mahkeme, ilk başvurunun düzeltilmesine yönelik önlemlerin alınmaksızın idari kararlar doğrudan reddedilmesinin ve ulusal mahkemelerin başvurucuların taleplerini sadece idarenin ret gerekçelerini kullanarak reddetmiş olması gibi hususların da ışığında başvurucuların 11. madde ile korunan toplantı ve dernek kurma özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Schmidt ve Šmigol / Estonya

Başvuru No: 3501/20;45907/20

Karar Tarihi: 28/11/2023

İşkence ve Kötü Muamele Yasağı – İhlal

Başvuru, başvuranların cezaevindeki görevlerini yerine getirmeyi reddetmeleri nedeniyle uzun süreli hücre hapsine tabi tutulmalarına ilişkindir. Disiplin cezalarının ardı ardına uygulanması, birinci başvuranın kesintisiz 566 gün, ikinci başvuranın ise kesintisiz 482 gün hücrede kalmasına yol açmıştır. Birinci başvuran ayrıca 30 ila 69 günlük kesintili hücre hapsi cezalarına da maruz kalmıştır. Yerel mahkemeler disiplin cezalarının art arda uygulanmasının hukuka aykırı olduğunu ve hak ihlaline sebebiyet verdiğini tespit ederek başvuranlara, uğradıkları manevi zararlara karşılık 1,700 ve 1,500 Euro tazminat ödenmesine hükmetmiştir. Başvuranlar, işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuşlardır. Mahkeme, Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (CPT) ve BM Genel Kurulu raporlarına atıfta bulunarak, kabul edilebilir bir hücre cezasının azami süresinin sırasıyla 14 ve 15 gün olarak belirlendiğini, cezanın tekraren uygulanmasının bu standardı anlamsız kıldığını tespit etmiştir. Mahkeme, başvuranların hapsin doğasında var olan kaçınılmaz ızdırabın ötesinde zorluklara maruz bırakılarak işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini, yerel mahkemelerce kesintili hücre hapsine ilişkin cezalar bakımından ihlal kararı verilmediğini ve ödenen tazminatın mağdurluk statüsünü ortadan kaldırmayacak ölçüde düşük belirlendiğini dikkate alarak ilk başvurucuya 12.500, ikinci başvurucuya 8.300 Euro manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

Wałęsa / Polonya

Başvuru No: 50849/21

Karar Tarihi: 23/11/2023

Adil Yargılanma Hakkı – İhlal

Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı – İhlal

Lech Walesa; Polonya eski cumhurbaşkanı ve 1983 Nobel Barış Ödülü sahibidir. Başvurucunun eski arkadaşı ve ortağı olan Wyszowski; başvurucu hakkında 1970'ler boyunca komünist istihbarat servisleriyle işbirliği yaptığını beyan etmiştir. Başvurucu bunun üzerine bir hakaret davası açmış ve kazanmıştır. Bu dava beş buçuk yıl sürmüş ve altı yargı düzeyinde incelendikten sonra kesinleşmiştir. Nihai kararın üzerinden 9 yıl geçtikten sonra Polonya'nın AİHM tarafından başka kararlarda da kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız mahkeme niteliğine sahip olmadığını belirlediği sınırsız yetkiye sahip olağanüstü bir temyiz mahkemesi olan CERPA; Wyszowski adına bu hakaret davasını başvurucu aleyhine bozmuştur. AİHM, CERPA'nın kurulduğu tarihten önce verilmiş kararları

dahi neredeyse gerekçesiz bozabilen, kılık değiştirmiş bir temyiz mahkemesi gibi çalışan, başsavcısının ÷lkedeki tüm kararları kontrol edebildiği bir sistem yaratan bir merci olduğunu bu nedenle başvuranın adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca bağımsız ve tarafsız olmayan bir merci tarafından verildiğinden hukuka dayanmayan kararın başvuranın özel hayatına saygı hakkını da ihlal ettiğine karar vermiştir.

N.A. ve diğerleri/ Rusya

Başvuru No: 48523/19, 49533/19

Karar Tarihi: 21/11/2023

Yaşam Hakkı – İhlal

İşkence ve Kötü Muamele Yasağı – İhlal

Özgürlük ve Güvenlik hakkı- İhlal

Yaşam Hakkı Bakımından Etkili Başvuru Hakkı – İhlal

Başvuru; Çeçenistan'da Rusya devlet yetkilileri tarafından gözaltına alındıktan sonra zorla kaybedilen 6 kişinin yakınlarının birleştirilen 5 ayrı başvurusuna ilişkindir. Başvurucuların yakınları, resmi üniformalı görevliler tarafından polis merkezine götürülecekleri bilgisi verilerek buldukları yerlerden zorla alınmış ve kaybedilmişlerdir. AİHM, 1996-2006 yılları arasında ve sonrasında Çeçenistan'da meydana gelen faili meçhul ve zorla kaybetme vakalarının soruşturulmasında ÷lkedeki sistematik başarısızlığa da dikkat çekerek hayati tehlike koşullarında kaybolanların yaşam hakkına ilişkin etkili soruşturma yükümlölüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme bir kısım başvurucular bakımından devlet yetkilileri tarafından götürüldükten sonra, başvuranlardan haber alınamaması karşısında gerçekte olduğu varsayılan ölümün devlet yetkililerine izafe edilebileceğini tespit ederek yaşam hakkının esasa ilişkin yükümlölükler bakımından da ihlal edildiğine karar vermiştir. Ayrıca, Mahkeme başvurucuların biri bakımından yakının devlet yetkililerinin gözetimi altında bulunduğu bir dönemde kolundaki yanık izi dolayısıyla işkence ve kötü muamele yasağına yönelik etkili soruşturma yükümlölüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir. AİHM, yakınları zorla kaybedilen başvuranların kayıp aile üyelerinin akıbetini öğrenememeleri dolayısıyla maruz kaldıkları üzüntü ve ızdırap bakımından başvuranların kendilerine yönelik olarak da işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme resmi makamlar tarafından gözaltının kabul edilmemesi dolayısıyla özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine, yaşam hakkına ilişkin iddialarını ileri sürebilecekleri etkili bir başvuru yolu bulunmadığını tespit ederek yaşam hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının da ihlal edildiğine karar vermiştir.

**Evrensel Haklar
İçin Hukukçular
Derneği**

Laurijsen ve diğeri/ Hollanda

Başvuru No: 56896/17;56910/17

Karar Tarihi: 21/11/2023

Toplanma özgürlüğü -İhlal

Başvuranlar, 2011 yılında Amsterdam'ın merkezindeki işgal edilen bir binanın tahliyesine karşı yaklaşık 150 kişinin katıldığı bir toplantıda bina yakınındaki yolu kapattıkları için gözaltına alınmış ve düşük tutarlı para cezalarına maruz kalmışlardır. Yerel mahkemeler protesto katılımcılarının polislerle karşı karşıya gelmeyi ve tahliyeyi fiziksel olarak engellemeyi amaçlamaları nedeniyle toplantının barışçıl olmadığını, bu nedenle Sözleşmenin 11. maddesinin uygulanmayacağını tespit etmişlerdir. AİHM, yerel mahkemelerin bu tespit ile olayı Sözleşme ve Mahkeme'nin içtihadıyla "barışçıl toplantı" kavramına verilen özerk anlam çerçevesinde incelemeyi tespit etmiştir. Mahkeme, başvuranların, kişilere veya mallara karşı alenen şiddet eylemlerinde buldukları şüphesiyle tutuklanan ve haklarında kovuşturma başlatılan protestocular arasında yer almadığını belirterek, protestoya yapılan müdahalenin gerekliliğinin içtihadına uygun şekilde açıklanamadığına, dolayısıyla Sözleşmenin 11. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

A.E. ve diğeri/ İtalya

Başvuru No: 18911/17;18941/17

Karar Tarihi: 16/11/2023

İşkence ve Kötü Muamele Yasağı – İhlal

Özgürlük ve Güvenlik hakkı- İhlal

Başvuruya konu olaylar AİHM'in aynı tarihli W.A. ve diğeri / İtalya kararında yer alanların aynıdır. Başvuranlar, Sudan vatandaşları olup, İtalya makamları tarafından menşe ülkelerine geri gönderilmek istenmişlerdir. Başvuranlar, Ventimiglia ile Taranto arasında transfer edildikleri ve barındırıldıkları süre boyunca maruz kaldıkları koşullardan, bir başvuran ise ayrıca sınır dışı edildiği esnada darp edilerek kötü muamele gördüğü iddiasından şikayetçi olmuştur. Mahkeme başvuranların gözaltında yaklaşık 10 dakika boyunca çıplak bırakılmaları, sıcak bir mevsimde gerçekleşen otobüs yolculuğu esnasında kendilerine yeterli yiyecek ve suyun verilmemesine ilişkin olarak işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini tespit etmiştir. Mahkeme, ikinci başvuranın havaalanında sınır dışı edilirken kolluk görevlileri tarafından maruz bırakıldığı dayak nedeniyle işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini tespit

etmiştir. AİHM ayrıca, yetkililerin, başvuruları özgürlüklerinden mahrum bırakmalarının yasal gerekçeleri konusunda bilgilendirmemiş olmaları, bir mahkeme önünde itiraz etme imkanının sağlanmamış olması dolayısıyla başvuruların keyfi olarak özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları ve Sözleşmenin 5. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Toivanen / Finlandiya

Başvuru No: 46131/19

Karar Tarihi: 09/11/2023

Adil Yargılanma Hakkı – İhlal Yok

Başvuru, bir avukat olan başvuranın, yaklaşık on ay boyunca hâkimlere ve yetkililere e-posta göndererek onları eleştirmesi ve kendisine karşı yürütülen ceza yargılamalarına ilişkin tedbirler almalarını istemesi sonrasında mahkeme önünde savunma yapma yetkisinin iptaline ilişkindir. Başvurucu Hakim L'nin önyargılı ve taraflı olduğundan, dosyanın temyiz mahkemesinin 3 hakimli heyetinden sonra genişletilmiş 7 hakimli heyetine devrinin yapılması sonucu adil bir yargılama yürütülmediğinden yakınmıştır. AİHM, başvuranın savunma yapmak için her tür fırsata sahip olduğunu, Yargıç L'nin ilk oturumda yer almadığını ancak ilk oturumda yer alan hakimlerin 7 hakimli heyetin üyeleri olduklarını, sağlanan usuli güvenceler bakımından yerleşik içtihadı kapsamında ilgili kriterlere uyulduğunu ve adil yargılanma hakkının ihlal edilmediğini tespit etmiştir.

Vukušić / Hırvatistan

Başvuru No: 37522/16

Karar Tarihi: 14/11/2023

İşkence ve Kötü Muamele Yasağı – İhlal

Başvuru, mahpus başvuranın toplamda 17 gün süren iki dönem boyunca "lastik hücre" olarak tabir edilen kişinin kendisine zarar vermesini önleme amacıyla lastik ya da yumuşak materyallerle kaplı bir hücrede tutulmasına ilişkindir. Başvuran çıplak, kelepçeli ve ışıkları sürekli açık şekilde hücrede tutulması ve hapisanenin aşırı kalabalık olması dolayısıyla işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Mahkeme başvuranın hücrede maruz bırakıldığı koşulların ve kişi başı 3 metrekareden daha az yaşam alanına sahip olduğu koşulların ayrı ayrı Sözleşmenin 3. maddesinin ihlalini teşkil ettiğine karar vermiştir.

Nika / Arnavutluk

Başvuru No: 1049/17

Karar Tarihi: 14/11/2023

Yaşam Hakkı- İhlal

Başvuru, 2011'de siyasi bir protesto sırasında başvuranların yakınının kamu görevlilerinin ateşli silah kullanımı sonucu yaralanarak ölmesine ilişkindir. Olay sonrasında açılan soruşturma AİHM kararı verildiği esnada neticelenmemiştir. Mahkeme soruşturmanın, başvuru sahiplerinin yakını da dahil olmak üzere göstericilerin doğrudan hedef alınmış olma ihtimalinin, üç kişinin öldüğü olayların gelişiminde kamu görevlilerinin ne ölçüde sorumlu olduğunun, göstericilerin aldığı kurşun yaralarının adli tıp bakımından özelliklerinin, olayların gelişimine ilişkin kronolojik sıranın soruşturulmadığını, bunlar ve benzeri eksiklikler nedeniyle yürütülen soruşturmanın iddia edilen olaylardan sorumlu olanların tespit edilip cezalandırılmasına ve gerçeğin ortaya çıkarılmasına yol açabilecek etkili bir soruşturma olarak değerlendirilemeyeceğini tespit etmiştir. AİHM, yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğü bakımından ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme yaşam hakkının esasına ilişkin olarak, bir binanın savunulmasının ölümcül güç kullanımı için meşru bir zemin oluşturmadığını, ölümcül silahların kullanımını düzenleyen yasal çerçevedeki eksiklikler ile incelenen olayın planlanması ve kontrolündeki ciddi kusurlar nedeniyle ölümcül güç kullanımının kesinlikle gerekli olduğunun gösterilemediğini tespit etmiştir. Mahkeme gücün orantısız kullanımı nedeniyle Sözleşmenin 2. maddesi ile korunan yaşam hakkının esas bakımından da ihlal edildiğine karar vermiştir.

G.T.B. / İspanya

Başvuru No: 3041/19

Karar Tarihi: 16/11/2023

Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı – İhlal

Başvuru, 1985 yılında Meksika'da doğan İspanya vatandaşı başvuru sahibinin, nüfus kaydının eksik evrakların temin edilmemesi nedeniyle 2006 yılına dek sağlanmaması nedeniyle yıllarca kimliksiz yaşamak zorunda bırakılmasına ilişkindir. Mahkeme, 8. madde kapsamındaki özel hayata saygı hakkının kişinin doğumunun kayıt altına alınması ve diğer kimlik belgelerine erişim hakkını da içerdiğini belirtmiştir. AİHM, her ne kadar İspanya hukukuna göre doğumun kaydedilmesi ve çocuğun kimlik belgelerinin alınması için gerekli idari adımlara ilişkin sorumluluğun ebeveynlere ait olduğunu kaydetse de, yetkililerin tekrar eden taleplerine rağmen başvuru sahibinin annesinin daha önce sunmuş olduğu belgeler dışında belge sunamayacağını anlaşıldığı Mayıs 2002'den itibaren devletin doğum kaydının yapılmasına yardımcı olma ve bu konuda gerekli özeni gösterme pozitif yükümlülüğü bulunduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, yetkililerin

pozitif yükümlülüklerini yerine getirme konusunda yeterli ve zamanında harekete geçmiş olmamaları nedeniyle başvuranın özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Durdaj ve diğerleri/ Arnavutluk

Başvuru No: 63543/09

Karar Tarihi: 07/11/2023

Yaşam Hakkı- İhlal (Usul Bakımından)

Başvuru, silahlı kuvvetlerin hizmet dışı bırakılan silahlarının söküldüğü bir tesiste meydana gelen ve yirmi altı kişinin ölümüne ve 300 kişinin yaralanmasına neden olan bir patlamayla ilgilidir. Başvuranlar yakınlarının yaşam hakkının korunmadığından ve yürütülen soruşturmanın etkisizliğinden yakınmışlardır. Mahkeme soruşturmanın olayı çevreleyen koşulların ortaya çıkarılmasını ve sorumluların tespit edilmesini sağladığını, başvurucuların soruşturmaya katılımının sağlandığını, sanıkların cezaevinde geçirdikleri altı yıl ile on yıl arasında değişen sürelerin davanın kasten öldürme davası olmaması, ağır sonuçları da olsa ihmale dayalı öldürme eylemlerini içerdiği göz önüne alındığında, verilen cezaların orantısız olmadığını ve caydırıcı bulunduğunu tespit etmiştir. Ancak Mahkeme, ceza yargılaması sırasında hukuk davası açmamış olan mağdur tarafların, delil sunmak, tanık veya sanıklara soru sormak, toplanan deliller hakkında yorumda bulunmak ve sanıklar aleyhindeki davaya aktif olarak katılma imkanına sahip olmadığını, ceza yargılamasında alınan kararların başvuranlara tebliğ edilmediğini ve temyiz haklarının olmadığını tespit etmiştir. AİHM, ceza yargılaması sırasında başvuranlara usuli haklarının tanınmaması ve olayın sanıklarından eski Savunma Bakanı bulunan F.M'nin görevi kötüye kullanma suçuna ilişkin yargılamasındaki gecikmeler, yetkililerin eylemsizliği, açılan ceza davasının olayın üzerinden on dört yıldan fazla bir süre geçmesine rağmen devam etmesi nedenleriyle yaşam hakkının usul bakımından ihlal edildiğine karar vermiştir.

Cangı ve diğerleri/ Türkiye

Başvuru No: 48173/18

Karar Tarihi: 14/11/2023

Adil Yargılanma Hakkı - İhlal

Başvuru, başvuranların Uşak sınırları içindeki altın madenciliği faaliyetlerini konu alan Çevre Etki Değerlendirmesi raporunun kabulüne ilişkin kararın iptali talebiyle açtıkları idari davada bilirkişilere soru yöneltmelerine, bilirkişilerin görüşlerine karşı beyanda bulunmalarına imkân tanınmamasına ve bilirkişilerin tespitlerine karşı itirazlarının yerel mahkemeler tarafından dikkate alınmamasına ilişkindir. Mahkeme ilk dört başvuranın madenin çevresinde yaşamadıkları,

**Evrensel Haklar
İçin Hukukçular
Derneği**

madenin faaliyetlerinin kendilerini doğrudan ve kişisel olarak etkilemediğini kabul ettikleri kanaatine vararak ilk dört başvurucu bakımından kabul edilemezlik kararı vermiştir. Mahkeme, bilirkişilere soru yöneltilememesi bakımından bir altın madeninin ÇED yönetmeliklerine uygunluğu sorununun hukukun özel ve teknik bir alanını ilgilendirdiğini, yargılamanın başvuranların söz konusu kişisel haklarının belirli bir yönünden ziyade bu teknik meseleye odaklandığını, bilirkişilere soruların yöneltilememesinin başvuranların yargılamalara etkin bir şekilde katılma hakkını ihlal etmediğine karar vermiştir. Mahkeme, uzmanlar tarafından değerlendirilen belgelerin başvuranlara iletilmemesine ilişkin olarak başvuranların bilirkişilerin dayandığı dava dosyasındaki delilleri tam olarak edinme fırsatına sahip olmadıklarını dikkate alarak çelişmeli yargı hakkı kapsamında adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Legros ve diğerleri/ Fransa

Başvuru No: 72173/17

Karar Tarihi: 09/11/2023

Adil Yargılanma Hakkı - İhlal

Mülkiyet Hakkı -İhlal

Başvuru idare mahkemelerinde dava açma süresine ilişkin yeni bir süre sınırının devam eden yargılamalara derhal uygulanmasına ilişkindir. Dava açma süresi, Danıştay'ın 2016 tarihli Czabaj kararıyla belirli şartlar dahilinde kararın tebliğ edildiği veya karardan haberdar olduğu tarihten itibaren bir yılı aşmayacak makul bir süre olarak belirlenmiştir. Mahkeme süreye ilişkin düzenlemenin kendi başına mahkemeye erişim hakkını ihlal etmediğine ancak yeni düzenlemenin devam eden davalara derhal uygulanmasının başvuranlar bakımından prensipte öngörülemez olması ve uygulamada itiraza elverişli olmaması nedeniyle mahkemeye erişimlerini kısıtladığına ve Sözleşmenin 6. maddesi ile korunan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Mahkeme ayrıca, süreye ilişkin düzenlemenin uygulanması sonucunda mahkemeye erişim hakkı ihlal edilen başvurulardan birinin mülkiyet hakkına müdahale eden tedbirlere etkili bir şekilde itirazını sunma fırsatını edinmemesinin bir sonucu olarak, Sözleşmeye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile korunan mülkiyet hakkının da ihlal edildiğine karar vermiştir.

Erdal Muhammet Arslan ve diğerleri / Türkiye

Başvuru No: 42749/19

Karar Tarihi: 21/11/2023

**Evrensel Haklar
İçin Hukukçular
Derneği**

Yaşam Hakkı - İhlal Değil

Başvuru, başvuranların aile üyesinin 2011 Van depreminde yıkılan Bayram Oteli'nin enkazında hayatını kaybetmesi sonrasında dönemin Van Valisi ve AFAD yetkililerin aralarında bulunduğu yetkililer hakkında cezai takibat yapılmamasına ilişkindir. Başvurucuların açtığı idari davada yerel mahkeme Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Van belediye yetkililerinin Bayram Oteli inşaat projesini ve inşaat çalışmalarını gerektiği gibi denetlemediği, AFAD'ın gerekli çalışmaları ve denetimleri yapmadığını tespit ederek başvuranlara tazminat ödenmesine karar vermiştir. AİHM, tazminat davalarının prensipte davaya konu olayların ve sorumluların tespit edilmesini sağlayabildiğini, başvuranlara Sözleşme'nin 2. maddesinin amaçları doğrultusunda uygun bir telafi imkânı sunabildiğini ve devletin 2. madde kapsamındaki pozitif yükümlülüğünün mutlaka ceza davalarını gerektirmediğini tespit etmiştir. AİHM, olaya ilişkin re'sen bir ceza soruşturmasının yürütüldüğünü, otel binasının yönetmeliklere uygun olmadığını, binanın yapısının eklentiler ile tehlikeye atıldığını ve yapıyı zayıflatan ilk depreme rağmen oteli işletmeye devam edildiğinin tespit edildiğine atıfta bulunmuştur. Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesi uyarınca korunan yaşam hakkının üçüncü tarafların yargılanarak cezalandırılması hakkını içermediğini, mevcut davanın koşullarında, ceza yargılaması yapılmamasının söz konusu idari makamların başvuranların aile üyelerinin ölümü nedeniyle ilgili sorumluluklarını tespitini ve tazminat ödenmesini engellemediğine karar vermiştir. Mahkeme yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Associations of Communally-Owned Forestry Proprietors Porceni Pleșa And Piciorul Bătrân Banciu / Romanya

Başvuru No: 46201/16

Karar Tarihi: 28/11/2023

Mülkiyet Hakkı -İhlal

Başvuru, orman malikleri derneklerine ait orman alanlarının doğal koruma alanı olarak belirlenmesi sonrasında Avrupa Komisyonu'nun ilgili kararının üzerinden on yıldan fazla bir süre geçmesine rağmen orman arazisine sahip olan gerçek veya tüzel kişilere devlet yardımı verilmemesine ilişkindir. Başvuranların ilgili orman arazilerinin korunan doğal alanlar olarak sınıflandırılması sonrasında ormanlarının kullanımının yasaklanmasına rağmen, masrafları kendilerine ait olmak üzere ormanlarının bakımını yapma yükümlülüğüne tabi tutulmaları ve başvuran derneklere herhangi bir ödeme yapılmaması söz konusu olmuştur. Mahkeme, hükümetin gerekli düzenlemeleri uygulamaya koymayarak başvuran derneklerin hak ettiği tazminatın verilmemesinin Sözleşmeye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile korunan mülkiyet hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.

N.M. ve diğerleri / Fransa

Başvuru No: 66328/14

Karar Tarihi: 02/11/2023

Mülkiyet Hakkı -İhlal

Başvuru, doğum öncesi tanıda herhangi bir anormallik tespit edilmemiş olmasına karşın, tıbbi hata nedeniyle engelli olarak doğan bir çocuğa ilişkin tazminat taleplerinin ileri sürüldüğü davayı konu almaktadır. Çocuk ve ebeveynlerinden oluşan başvuruların yerel mahkemeler önünde açtıkları davada ödenecek tazminatın hesaplanmasında engelli çocuğun yaşamı boyunca bakım masraflarının dahil edilmesini yasaklayan ve 2002 yılında yürürlüğe giren düzenlemenin uygulanıp uygulanmayacağı incelenmiştir. İlgili yasal düzenleme çocuğun doğumundan sonra ancak uğradığı zarar için tazminat talebinde bulunulmadan önce yürürlüğe girmiş, geriye dönük olarak uygulamaya imkân verse de 2010 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. İlgili yasal düzenlemenin başvuru konusu olayda uygulanmaması başvuranlar lehine olmasına rağmen , bir dönem yürürlükte olan yasa başvuranlar bakımından uygulanmıştır. Mahkeme, Fransa yüksek yargı makamlarının içtihatlarında yer alan farklılıklara da dikkat çekerek, Anayasa Mahkemesinin iptal kararını da göz önünde bulundurmuş ve başvuranların mülklerine ilişkin geriye dönük olarak yapılan müdahalenin kanunla öngörülmüş olmaması dolayısıyla Sözleşmeye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

C.Y. / Belçika

Başvuru No: 19961/17

Karar Tarihi: 14/11/2023

Aynı suçtan iki kez yargılanmama ve Cezalandırılmama hakkı – İhlal Değil

Başvuru, bağımsız bir hemşire olan ve evde bakım hizmeti sunan başvuranın Belçika yasalarına uygun olmayan veya sunmadığı bakım hizmetleri karşılığında zorunlu sağlık sigortasından ve yardım programından ödeme alması dolayısıyla uygulanan idari para cezasına ilişkindir. Başvuran evrakta sahtecilik suçundan beraat etmiş ancak 113.048 euro tutarında ödemeyi iade etmesi ve 1200 euro ceza ödemesine karar verilmiştir. Başvuran, hakkındaki beraat kararına rağmen, usulsüz ödemeleri iadesine ve idari para cezası ödemesine karar verilmesinin aynı suçtan iki kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkını ihlal ettiğinden yakınmıştır. Mahkeme, başvuru konusu olayda idari ve cezai yargılamaların birbirini tamamlayan farklı amaçlar güttüğünü, beraat kararının sosyal güvenlik sisteminden amaçlananın dışında yararlanan bir kişiye idari ceza verilmesini engellemediğini tespit ederek Sözleşme'ye Ek 7 No.lu Protokol'ün 4. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.